

MLADOSTI

Mestna hranilnica ljubljanska

[Gradska štedionica]

u Ljubljani, Prešernova ulica.

STANJE VLOŽENEGA DENARJA nad 120 milijonov dinarjev.
SPREJEMA VLOGE na hranilne knjižice in na tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

ZLASTI PLAČUJE za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

JAMSTVO za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kakor kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem in davčno močjo. Ravno radi tega nalagajo pri njej tudi sodišča denar mladoletnih, župni uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je

denar popolnoma varen!

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani, Dunajska c. 17

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove proti razpokli in prelomu.
3. Sprejema v novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Skupno premagamo skupne težave!

NOVA ZALOŽBA

F. Z. Z O. Z.

Ima v zalogi vsakovrstne pisarniške, šolske knjige, zvezke, risalne priprave v največji izbiri za tehnike in inženirje, vse najnovejše knjige svoje in drugih založb, tudi nemške in francoske.

Sprejema naročnino

na tu- in inozemske knjige in liste.

Edino združno podjetje te stroke v Sloveniji!

Prodajalna K.T.D.

(prej Ničman)

Ljubljana (poleg Jugoslov. tiskarne)

Vse pisalne potrebščine, podobne, molitveniki, svetinje, devocijonalije itd.

Svoji k svojim!

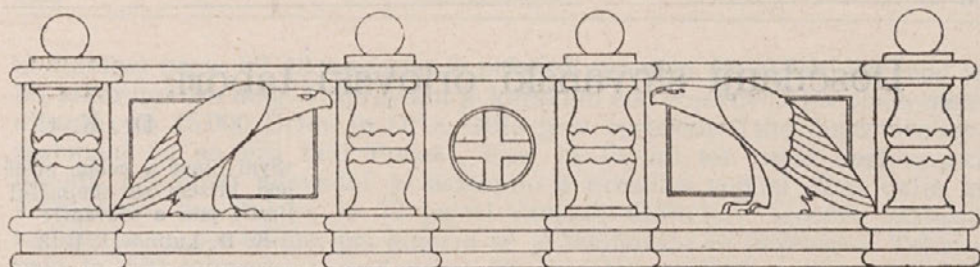

L. Mikuš

Ljubljana
Mestni trg 15

priporoča svojo zalogo
dežnikov in sončnikov in
izprehodnih palic.

Popravila točno in solidno.

LETNIK XVIII
ŠTEV. 3

MLADOST

LETO 1925
MAREC

Za praznik sv. Jožefa.

Trojna misel se mi vznema, ko mislim na sv. Jožefa, čistega varuha Device, zvestega delavca Gospodovega, skrbnega branitelja Kristusovega:

Vitez hočem biti: Sam čist v misli in želji, v besedi in dejanju. V moji navzočnosti naj bo varen dragoceni zaklad čistosti in nedolžnosti vsakogar; pomagal bom, kjer bom mogel, čuvali lilije neoskrunjene. Še to bom storil: z zgledom in besedo bom padlim pogum dajal in molil za nje, da spet zasade nov lilijin vrt.

Katoliški mož hočem postati: Odkrito bom vedno in povsod živel po naukih katoliške vere, brez strahu bom dolžnosti krščanske izpolnjeval ter pokazal, da je veren katoličan tudi najbolj zvest in najbolj zanesljiv v službi.

Bojevnik neustrašen bom za čast Kristusovega imena: Ne bom mirno gledal, da drugi napadajo Cerkev, da rušijo v srcih človeških kraljestvo božje. Ni sprave med Kristusom in Herodom! Branil bom vero sebi in drugim, boja se ne strašim.

Sv. Jožef, Ti si mi zgled, bodi mi tembolj pomočnik!

Dr. Gr. Rožman.

Dosedanji slovanski orlovski tabori.

Dr. K. C.

»Syni Slávy v celém světě
pod křížem se obejměte!
Bratři jste a Slovani!«

K. D. Lutinov I. 1913.

Orlovska misel ni samo slovenska, je več: ona je zlasti slovanska misel, je pa tudi mednarodna, občekulturna misel. Zato je naravno, da veže v prvi vrsti razne sloje našega naroda v eno družino, sili nas pa tudi, da se združimo s svojimi bližnjimi krvnimi sorodniki v večjo zvezo in kot ena celota stopimo v svet objemajoče kolo vseh enakomislečih narodov.

Čim se je okrepila pri nas orlovska misel, je takoj poletela preko mej in poiskala brate drugod. Zlasti med Čehoslovaki, ki so preživel podoben razvoj mladinskega gibanja, se je najprej, celo prej kakor pri nas, pokazala potreba ločitve duhov. Že v letu 1912. so se tam osnovala katoliška telovadna društva. Toda naš ponos je, da je uprav naš dr. Krek pokazal tudi Čehom pravo pot in da je tudi češki brat sprejel naziv »Orel«.

Malo kesneje se je gibanje za osamosvojitve katoliške mladine pričelo tudi na Hrvaškem. Od l. 1909. so se pričela organizirati omladinska društva v Dalmaciji, kjer je istega leta pričela v Splitu izhajati »Mladost«. Tudi tja doli je prišla orlovska misel iz Ljubljane, že prej pa je slovenski Orel od tam sprejemal narodne telovadne igre. Posebno prva leta orlovskega gibanja je ugajal na slovenskih orlovskih prireditvah dalmatinski bojni ples s sabljami — moreška.

Tako je bil teren za ozek stik in skupen nastop že pri treh slovanskih narodih pripravljen. Na dunajskem evharističnem kongresu 1912 so se še bolj spoznali kat. telovadci slovanskih narodov, zlasti češki in slovenski. Prvi nastop združenih slovanskih katoliških telovadcev je bil na IV. slovensko-hrvaškem katoliškem shodu v Ljubljani 24. avgusta 1913. Tedaj je bil pravzaprav prvi slovanski orlovski tabor, ob katerem je nastopilo tudi 100 čeških Orlov in 13 čeških Orlic pri javni telovadbi; udeležili so se pa tabora tudi zastopniki hrvaške telovadne organizacije (Pravi hrvaški Sokol). Čehi so tedaj peli:

»Přes Dunaj a přes Alp hory
k jihu leti Orlů sbory.«

Delovanje ob tej priliki ustanovljene Zveze slovanskega orlovstva je preprečila svetovna vojna.

Takoj po vojni pa se je s tem delom pričelo. V juliju 1919 je 8 slovanskih Orlov pohitelo k Čehom na Velehrad in takoj se je napravil sklep, da se 1920 priredi prvi slovanski orlovski tabor, ki se je nato v dneh od 29. VII. do 3. VIII. vršil v Mariboru. Udeležili so se ga od Slovanov poleg Slovencev Čehoslovaki, Hrvati in nekaj Srbov. Češko-slovaški Orli in Orlice (nad 200) so nastopili pri telovadbi, Hrvati pa so zopet obogatili spored javnega nastopa s krasnim kolo-plesom v slikovitih narodnih nošah svojih tako raznolikih pokrajin. V sprevedu je bilo 83 konjenikov, 1200 popolnih in 820 nepopolnih krojev, 648 Orlic in nad 200 češkoslovaških Orlov in Orlic. Velika je bila udeležba drugih. Iz Češkoslovaške jih je bilo 500, iz vseh delov Hrvaške pa kar 5000. Tudi 18 članov francoske kat. telovadne organizacije je nastopilo.

Drugi slovanski orlovski tabor v Brnu, ki se je pričel s prvim nastopom (naraščaj) že 30. julija 1922, glavni nastop (člani

in članice) pa je bil 13. avgusta, je pokazal ogromen napredek. Sprevod je bil poldrugo uro dolg. V sprevodu je korakalo 600 vojakov-Orlov (nekomandiranih) in 25.000 Orlov in Orlic. Bilo je v sprevodu 1184 Jugoslovanov, zastopani pa so bili tudi Poljaki, Rusi in Rusini ter razni neslovanski narodi. Pri javni telovadbi je nastopilo s prostimi vajami 3328 Orlic in 4288 Orlov, posebej pa še 72 jugoslovanskih vaditeljev. Izredne važnosti so bile pa to pot tekme, pri katerih se je tekmovalo za prvenstvo. Tekmovalo je 550 telovadcev, med njimi 35 Jugoslovanov, ki so pri tej veliki tekmi dosegli prvenstvo.

Letošnje leto bo v Ljubljani tretji slovanski orlovski tabor. Naloga slovenskih Orlov je, da izpolnijo še častnejši list v zgodovinski knjigi orlovstva. Bratje naprej!

Lilija mogota.

Dr. Ivan Pregelj.

(Slovenske legende drugi del.)

III. Zdravje bolnikov.

Zvonovi farne cerkve v Kamniku so se oglasili v megleno predpoldne. Vabili so k deseti maši navzgor in navzdol po dolinah, da je jeka padala od bregov nad mesto kakor skrivnostna godba nešteti bronastih ust, stresala okenska stekla in burila človeško srce v čudno prazničnost in ugodje farnega godu. Z vseh strani so se zgrinjali ljudje k maši, zaviti v meglovito sapo in ivje, ki se je prijemala obleke in las. Zadrževani pogovor je le zdaj pa zdaj preglušil škripajoči sneg pod stopnjo. Glas deroče Bistrice pod Perovem je bil popolnoma ugasnil v šumenju zvonov.

Tedaj se je dvignil izza peči v svoji skromni sobi kaplan Šimenc, se pretegnil, pokrižal z blagoslovljeno vodo iz viseče skodelice kraj postelje, — pozdrav z Brezij od ljube mu sestrine roke —, in si ogrnil zimsko suknjo. Bil je mlad, lep človek visoke in vitke rasti, neskončno razumnega lica, skoraj trdega v nekaki sveti odločnosti. To jutro je bilo njegovo lice še bolj blede ko sicer. Kaplan Šimenc je namreč bolehal in prav to noč se je obudila znana mu bolečina pod prsnim košem, bodla in grizla, da je moral s silo krotiti vzdih in vzklik, da ne bi bodla še globlje. Pomagal si je z mazilom, ki ga je imel od zdravnika. Ko se je mazal, si je predočil zdravnikov zadnji, strašno resni opomin: »Moj ljubi! Z Vami ne bo nič. Premalo se pazite!« »V božjem imenu,« je obšla mladega duhovnika nekaka bolna odločnost. »Do sedmih poležim, a brez maše ne prestanem. Danes ne! Za veliki dan moje ljube Matere ne!« Ko je tako sklenil, je začel moliti in poslušati za zvonom, ki bi oznanil jutro. Tedaj se je zvon oglasil. Mladi duhovnik je začel znova dvomiti: »Do sedmih, sem rekel,« je mislil. »Oh, kako je to nerodno. Gospod dekan bo v skrbeh in ta sitno postrežljiva naša farovška Marta! In ljudje! Moj Bog! Čakajo pred spovednico! Moji fantje, moje hčerke iz kongregacije, moji Orli in Orličiči...«

»Vstal bom,« je vzkliknil trpko in vrgel raz sebe gorko odejo in se hitel oblačit. Potoglav, slab je skoraj medlel; komaj je vedel, da šepeta molitve, angelski pozdrav veliki godovnici novega dne, Sveti, Edini, Brezmadežni...

Spovedoval je dve uri, maševal in le pridigal ni. Zdaj, ko je zvon zavabil k deseti maši, je vedel, da ga čaka še eno opravilo. Sam se ni

umel, čemu ni bil zinil ni besede svojemu predstojniku, naj mu najde namestnika v samostanu. Ko se je domislil, da mu bo peti list, se je zdajci pokaral. A trenutno je zopet zaključil bolno, trpko:

»Če bom mogel, bom pel.«

Tako je vstopil v zakristijo. Iz navade se je ozrl na levo. Domači zdravnik je bil res že tam. Kaplan se mu je rahlo poklonil in trenutno povesil oči. Onemu se je bilo namreč bliskovito razvleklo lice in zgubalo čelo med očmi. »Strašno sem videti slab,« je pomislil kaplan. Čutil je, da mu je sram dahnil v lica. Stopil je k opravični mizi in sklonil glavo, da mu cerkovnik nadene mašno srajco. Tedaj pa se mu je začelo megliti pred očmi, nevzdržljivo je zdražilo v grlu, Komaj je še vjel kašelj v robec, pogledal... Pljunil je bil v kri.

»Marija, Gospa brezmadežna... pod Tvojim okriljem...« so se mu trgale besede v šepetu na ustnice. Pristopil je, ne da bi vedel kako in kdaj...

* * *

Ljudstvo po cerkvi je zadržalo sapo. Vse pokašljevanje je utihnilo kakor na znamenje. Nekak čuden nemir se je prelil od ljudi v prezbiteriju pa doli do zadnje klopi in do vrat pod korom.

»Lectio...« je bil zaklical kaplan kot levit in onemel in se bolešno zganil. Diakon je pogledal nanj, cerkovnik in dečka strežnika. In vsi so videli, da duhovnik giblje z ustnicami in ne poje in ne bere.

»Jezes, Marija!« je zastokala usmiljena ženska v prvi klopi. Smrtna tišina je ležala nad svetiščem. Bližina bele božje dekle je dahnila hladno v slednje srce. Kaplan sam je ginil v sramu in nemoči. Strašno je rezala bolečina, čutil je, da ga bo vrgel en sam glas, ki bi ga še izgovoril, vedel je pa tudi, da mora peti na glas. Potem pa ga je obšla čudna vdanost in nežnost.

»Mutastega Caharijo me hočeš, Mati!« je občutil in dvignil oči pro-seče v sliko na oltarju. »Pa naj bom mutasti Caharija, a Tvoj do konca...« Zdravnik je stegnil glavo skozi vrata pri zakristiji. Njegov glas je jeknil po cerkvi:

»Podprite ga vendar!«

Tisto trenutje se je zgodilo prečudno čudo. Vsako srce v cerkvi je zaslutilo, da je v cerkvi navzočih trinajst neznanih bitij. So in vendar nihče ne ve, kje, prišli so in nihče ne bi vedel kdaj in odkod...

Tisto trenutje je vstala kaplanu pred oltarjem beseda in pela kakor psalm in zvon:

»In ko je zemlji dno polagal, sem bila pri njem in vse ž njim ravnala in se veselila vsak dan in ves čas pred njim igrala.«

»Igrala sem se na okrogli zemlji in moje veselje je bivati s človeškimi otroci. Zdaj tedaj, otroci, poslušajte me: blagor jim, ki ohranijo moja pota...«

* * *

»Gospod kaplan!« je zadržal zdravnik po maši trpko nevljudno kaplana pred zakristijo.

»Kaj neki! Malo slabo mi je hotelo biti,« se je nasmehnil Šimenc. Oni je majal z glavo.

»No da,« je dejal kaplan vedro, »kaj naj sicer povem? Zdravniki itak verujete s a m ó vase.«

»Vi nam morda ne? Čemu se pa poslužujete maže z j o d o m ? Povejte no s v o j recept.«

»Salus infirmorum!« je dejal slovesno kaplan.

(Dalje.)

Getzemani.

Škender.

*Na kačje gnezdo je naletel, dvignil svitek
opolzli iz strupenega nasada
in ljubkoval ga, kot golobčka na srce prižemal,
a vedel je, da greje — gada.*

»Pozdravljen, Rabi!«

»Sin?«

*»Poljub na lice tvoje
odblesek je medel ognja, ki mi dušo žge.«*

In nagne se.

Na čelu stigma satanovih zob —

Spoznal sem Judo — sebe — — —

Orlovska razstava.

Orlovska podzveza se je odločila, da priredi ob priliki III. slovanškega orlovskega tabora v Ljubljani razstavo vseh predmetov, ki nam posvedočajo razvoj Orlovstva.

Za spoznanje naše preteklosti je boljša kot vsaka zgodovinska razprava, razstava vseh prič našega dosedanega dela. Vse, kar nam kaže, kako so se naši dosedanji orlovski delavci trudili, kaj so dosegli in kako, kako je orlovsko gibanje začelo, kako napredovalo, katera so bila glavna sredstva, kakšne metode orlovskega dela; vse to spada v razstavo. Če torej sestavimo iz vseh teh predmetov skupine, dobimo tole razdelitev:

1. Tekmovalna darila.	c) »Orlič«.
2. Orlovske zastave.	d) »Vigred«.
3. Slike častnih članov.	e) Vsi zvezki orlovske knjižnice.
4. Slike predsednikov in načelnikov, predsednic in načelnic JOZ, OP, Orliške podzveze.	f) Orlovski koledarčki in koledarčki SKSZ.
5. Slike prireditev OP (tečajev, nastopov, taborov, mednarodnih tekem, kat. shodov) in slike vzornih vaj.	g) Osnutki za predavanja.
6. Spominski predmeti velikih orlovskih prireditev (plakati, sporedi, letaki), orlovski zemljevidi.	h) Zlata knjiga.
7. Orlovska literatura:	i) Vse tiskovine in statistične knjige.
a) 18 letnikov »Mladosti«.	8. Diagrami, ki ponazorjujejo razvoj in stanje Orlovstva ter kažejo delovanje.
b) »Orlovski vaditelj«.	9. V posebnih oddelkih predmeti iz orlovskih podjetij: Stadion, Čebelica, Društvena nabavna zadruga.
	10. V posebnem oddelku predmeti, ki kažejo razvoj posameznih odsekov.

Orlovski odseki naj takoj začno razpravljati o zadevi razstave. Premislijo naj, kateri predmeti iz njihove posesti spadajo v skupno razstavo, dalje tudi katere predmete bi kazalo razstaviti morda v posebnem odsekovnem oddelku. Gostom, ki pridejo tedaj v Ljubljano, hočemo podati

jasno sliko Orlovstva, zato je važno, da vsi odseki sodelujejo pri tem podjetju. Zastave in tekmovalna darila bi se oddala razstavnemu odboru šele neposredno ob taboru, vendar bi morali odseki prej sporočiti, katera tekmovalna darila svojih bivših in sedanjih članov morejo dati v razstavo. Zastave pa bi bile med taborom na razstavi, ob slavnostnem sprevodu pa bi se vzele iz razstave in nato zopet vrnile.

Vsa razstavo zadevajoča vprašanja in dopisi naj se naslavlajo na OP.

† Janez Okorn.

Dne 27. februarja je umrl v Ljubljani bogoslovec 4. letnika Janez Okorn, star komaj 23 let. Pobrala ga je jetika. Bil je eden tistih, na katerega so vsi, ki so ga poznali, stavili veliko upov. Mlad po letih je bil po duhu dozorel mož. Veliko je pisal in tako je pisal, da je njegov duh, njegova poezija in njegova globoka misel našla povsod globokega odmeva in globokega priznanja. Tudi »Mladosti« je posvetil nekaj svojih proizvodov. V svoji skromnosti ni hotel stopiti pred nas s svojim pravim imenom, predstavil se nam je kot Jože Strehar. Kar je prinesla »Mladost« v zadnjih štirih številkah, nam je napisal že na smrt bolan. Od uredništva naprošen za sotrudništvo, je vzkliknil z ognjem, ki mu je bil lasten: Za Orle pa! Njegova »Makova zrnca« so vzbudila splošno pozornost. In še bi nam bil kaj napisal, da ni moral prezgodaj v grob. Bodi mu zato ohranjen na tem mestu skromen spomin. Bratje, spomnite se ga!

To vam v eksemplu povem . . .

Brat Nardžič.

V Trziču na Gorenjskem izhaja list mesečnik z naslovom »Cerkveni glasnik za tržiško župnijo«. Ta list se gotovo ne poteguje za to, da bi užival sloves svetovnega lista, ni pa s tem rečeno, da list ni dober. Prav izvrsten je in dela izredno čast tržiški učeči in poslušajoči cerkvi. To mimogrede.

V omenjenem listu piše g. Karel Pirc o starih Tržičanih, in v tistem pisanju je nekaj prav izvrstnega za zgled orlovskim odsekom. Zato naj bo natisnjeno tudi v »Mladosti«.

Pred dobrimi šestdesetimi leti je oskrbnik Janez Pogačnik ustanovil v Trziču pevsko društvo: »Liedertafel«. Že ime pove, da je bilo nemško.

Pogačnikova misel se je z veseljem sprejela in vse, kar je bilo količkaj inteligentnega, je stopilo v društvo. Vsak je bil dobrodošel, tudi nepevec, da je bil le porabljen za kak posel. Tako je bilo n. pr. čevljarskemu mojstru Viktorju Strupiju petje španska vas, toda mož visoke postave in z dolgo brado je bil kakor nalašč ustvarjen za zastavonošo in kot tak z veseljem v društvo sprejet.

Izbrali so si geslo in ga peli pri vsaki primerni ali neprimerni priliki:

»Wo man singt, da laß dich fröhlich nieder!
Böse Menschen haben keine Lieder.«

To bi se po slovensko nekako takole reklo:

»Kjer se poje, tam veselo sedi!
Zlobni pesmi nimajo, to vedi!«

Vsak večer so imeli v šoli pevske vaje. Okoli devetih so pa skupno korakali v gostilno in so peli po ulicah pravkar naučene pesmi.

To je ljudstvu jako ugajalo in vse je hitelo iz hiš, da ne zamudi umetniškega užitka.

Koncertov v pravem pomenu besede niso prirejali, le zabavne večere, tako zvane »venčke«, ki so se s petjem pričenjali, s plesom nehavali.

Vendar pa bi njihovo delovanje ne bilo tolikega pomena za Tržič, ako bi ne gojili poleg prosvetnega tudi cerkveno petje.

Med seboj so se prav po bratovsko ljubili in si ostali zvesti do groba. Rekli bi, da je bilo te ljubezni skoraj preveč, zakaj iz ljubosumnosti so zanemarjali vzgojo naraščaja in ni čudno, da je po smrti Pogačnikovi začelo društvo hirati. (Podčrtal br. N.) Le v presledkih je še nekoliko vzplamtelo. Tako je prišlo, da so po 20 letnem društvenem obstoju živeli društveniki le od spominov na lepe pretekle čase in tuptatam navdušeno zapeli svoje geslo.

Mož za možem je padel v grob, do katerega so ga sobratje z zastavo spremili. Zadnji med njimi je bil zastavonoša Viktor Strupi. Njemu, ki je vsem tovarišem trikrat zavihtel z društveno zastavo pri odprtem grobu v zadnji pozdrav, njemu ljubljeni prapor ni zaplapolal v slovo nad gomilo...

Tako pripoveduje g. Karel Pirc.

Kaj pa je v tem Orlom za eksempel? Namesto odgovora nate dvoje vprašanj:

»Ali bi radi, da bi tudi vaš odsek takole žalostno shiral in skrahiral?«

»Menda ne,« pravite vi.

»Ali storite dosti za naraščaj?«

»Menda ne,« pravim jaz — — —

In sedaj veste, kaj je za eksempel!

Kaj pravi današnja veda o temperamentih?

Otokar Janez.

Najprej nam je treba ugotoviti, v katero področje vede ali znanosti spada nauk o temperamentih. V razpravi zadnje »Mladosti« smo videli, da se je v starih časih s tem vprašanjem pečala zdravniška veda ali medicina. Ta veda je takrat obsegala marsikaj, kar že davno ne spada več med njene naloge. Po načelu delitve dela (beri o tem v lanski »Mladosti«!) so se iz nekdanje medicine razvile mnoge več ali manj samostojne vede ali se je pa v teku časa pokazalo, da mora medicina to ali ono področje prepustiti drugim vedam, ki so bile že v davnem času kolikortoliko samostojne.

Danes spada nauk o temperamentih v modroslovno vedo ali filozofijo. Toda tudi filozofija ima celo vrsto precej samostojnih vej ali panog, ena najimenitnejših med njimi je pa dušeslovje ali psihologija. In ravno dušeslovna veda se peča s temperamenti. Pri njej nam je torej treba vprašati, kaj je že dognala o tem vprašanju, ki nas letos v »Mladosti« tako zanima.

Psihologija nam pove, da različnost temperamentov pri ljudeh izvira iz različne ubranosti (ubranost = dispozicija, »razpoloženje«) njihovega čuvstvovanja. Različnost čuvstvovanja pa prihaja odtod, ker je živčni ustroj in živčna kakovost pri različnih ljudeh različna. Živci so

torej nositelji in povzročitelji temperamentov, kri in žolč in druge take reči so pri tem precej nedolžne.

Če so pa res živci krivi različnih temperamentov, je pa že treba, da na tem mestu najprej o živcih samih kaj malega zapišem.

Zdrav človek se živcev v svojem telesu kaj malo zaveda. Zato tudi nič lahko ne razume, kaj in kakšni so živci. Najmanj pa razume, če pride k njemu sosed in mu začne pripovedovati: na živcih sem bolan, nervozen sem. Zdravi ga nekaj časa debelo gleda, potem si pa misli (tiho ali glasno): siten si, to je vsa tvoja bolezen. — Toda v resnici ni vedno tako.

Če se zdrav človek ureže v prst, ga boli, toda navadno ne misli na to, da ga zato boli, ker so živci v prstu ranjeni. Morebiti pride preprosto človek do zavesti, da ima živce v sebi, še najprej potem zobobola. Posebno danes, ko ima skoraj vsak silno slabe zobe, na drugi strani je pa tudi pot k zobozdravniku že zelo splošno znana. Zobozdravnik ranjeni zob plombira in pri tej priliki, posebno če poprej živec v zobu umori, bolnik jako dobro občuti, kaj se pravi: imeti živce!

Živci so silno tanke nitke, ki so razpredene po vsem našem telesu in posredujejo občevanje in stik med zunanjim tavnim (fizičnim) svetom in pa med notranjim svetom, to je: svetom naše duše. Najlažje bi primerjali živce telefonskim žicam. Telefon ima dve postaji, na eni se govori, na drugi posluša. Obe postaji pa vežejo žice, ker po njih prevajajo električni valovi govorjene besede, oziroma glasove. Podobno je pri telegrafu. Prva postaja je oddajna, druga sprejemna.

Nekaj takega je tudi v človeškem telesu. Oddajnih postaj je več: oči, ušesa, nos, jezik, koža. To so človekova čutila, ki jih je prav toliko kot čutov, namreč pet. (Čuti so: vid, sluh, vonj, okus, tip.) Čutila oddajajo poročila iz zunanjega sveta po živčnih žicah v notranjost, v dušni svet, lahko rečemo: v dušo. Toda duša ne sprejema teh poročil kar naravnost, temveč ima v notranjosti telesa posebno sprejemno postajo — in ta postaja je dvojna: možgani in hrbtenica, ki sta pa bistveno združeni med seboj.

Sedaj si je lahko predstavljati, kako to živčno omrežje deluje. Kakor hitro n. pr. oko nekaj vidi, sporoči po živcu možganom, po možganih sprejme duša in v tebi nastane zavest: vidim! Kakor hitro ti zdravnik začne vrtati zob in zadene na živec, brž sporoči živec dalje in ti se zavedaš nevesel: boli me!

(Pripomnim, da možgani in hrbtenica tudi spadajo še k živčevju. Toda ker so v središču telesa (v centrali), se imenujeo središčno (centralno) živčevje. Ostalo živčevje, ki je razpredeno po ostalem telesu in na njegovem površju, se pa imenuje obodno (periferno) živčevje.)

Sedaj pa stopimo korak dalje. Recimo, da sedim pri zobozdravniku, ki mi je pravkar pritisnil na živec. Kaj se je zgodilo? Zbolelo me je, to je eno, zastokal sem in se zganil, to je drugo. Zgodilo se je sicer obenem, vsaj na videz, vendar je to dvoje. Kako to?

Bolečino čutim z živcem, zastokam in zganem se pa z mišicami (muskelnji). Ko se v duši zavem, da je v zobu bolečina, je prva reč, ki se čisto nagonsko v meni pojavi: svarilo pred nevarnostjo! Iz središča pride opomin mišicam: zganite se, izognite se! Zato se res zganem in zastokam nehote kot bi hotel klicati na pomoč. Da ne uidem od zdravnika, mi brani le moja odločna volja, ki mi pravi: ostani, bolje bo tako!

Nastane vprašanje: Po kakšnem potu pa pride tisti opomin iz središča do mišic? Odgovor: tudi po živčni žici, tudi po telefonu, toda za ta namen so v telesu posebni živci, ki vodijo iz središča nazaj na

ven. Ker imajo nalogo, da naročajo gibanje mišic, se imenujejo gibanjski živci. Oni prvi, o katerih smo poprej govorili, se pa zovejo čutni živci.

Čutni in gibanjski živci ne morejo svojih nalog zamenjati. Vsaka vrsta živcev ostane pri svojem poklicu — glejte lepo urejeno delitev dela v telesu!

Ponovimo: čutni živci sprejemajo (recipirajo) vtise iz zunanjega sveta in jih oddajajo v centralo, gibanjski živci se pa tem vtisom odzivajo (reagirajo nanje). Na pr.: Vidiš kamen, ki leti proti tvoji glavi. Čutni živec sporoči duši — hitro odgovore gibanjski živci in naročijo: pripogni se!

Sedaj že lahko govorimo o tem, na kakšen način so živci vir raznih temperamentov.

Sprejem (receptija) in odgovor ali odziv (reakcija) po živcih nista pri vseh ljudeh enako močna, jaka. Utegne biti, da je sprejem jak, odziv slab, morda tudi narobe: da je sprejem slab, odziv jak. Pa je lahko tudi tako, da sta oba jaka ali pa celo oba slaba. Seveda mora potemtakem nastati med ljudmi različnost v čuvstvanju: večja ali manjša naglica, razburljivost, vztrajnost itd. In to je ravno tisto, čemur pravimo temperament.

Sledeča razpredelnica kaže prav pregledno, v kakšnem razmerju so si med seboj štiri temperamenta.

Sprejem (receptija)	Odziv (reakcija)	Temperament
jak	slab	sangviničen
jak	jak	koleričen
slab	jak	melanholičen
slab	slab	flegmatičen

Kratka razlaga:

Sangvinik jako, hitro čuvstvuje: se brž razveseli, razžalosti, ga hitro zaboli itd., toda ker je odziv pri njem slab, ga tisto čuvstvanje kmalu mine. Je nezanesljiv in lahkomiseln. Hitro kaj obljubi, pa se kmalu kesa. Danes sklene, jutri ovrže: nima vztrajnosti...

Kolerik jako, hitro čuvstvuje: se izredno razveseli, razžalosti, razjezi, zbesni, se navduši itd., toda ker je odziv pri njem jak, svojega čuvstvanja ne izpremeni kmalu. Je vztrajen, zanesljiv. Obljube drži, sklepa ne ovrže tako hitro...

Melanholik slabo sprejema, počasi začuti: težko se razveseli, navduši, razvname itd., toda ker je odziv pri njem jak, si vzbujeno čuvstvo dolgo pridrži. Kadar se kake reči resno oklene, je ne pusti hitro, kar obljubi, izpolni...

Flegmatik slabo sprejema, leno čuvstvuje: kot melanholik in še slabše, poleg tega je tudi odziv pri njem slab, zato ga še tisto slabotno čuvstvanje kmalu mine. Počasen je, ni posebno vnet ne za telesno in ne za duševno delo.

Tako nekako uči današnja psihologija. Kaj je v tem nauku ostalo še od starih nazorov Hipokratovih in Galenovih? Imena in — število štiri. Toda tudi to število »štiri« del mnogim današnjim dušeslovcem precejšnje preglavice. Bolj ko proučujejo znane štiri temperamenta, bolj se jim vsiljuje vprašanje: koliko je temperamentov — — —?

Hilda.

Magajna Bogomir.

Črtica.

Samo dvanajst let je imela. Vendar je bilo včasih toliko resnosti, včasih pa toliko veselja na njenem obrazu, da smo rekli: »Hilda sme zahajali v dvorano, saj je kot bi bila stara dvajset let.« Pa glej jo! Komaj smo jo spustili noter, že ji ni bilo nič prav. »Kako ste pa vendar postavili oni šop cvetja tam v kotu? Slika na steni visi postrani. Kulis se drži prah. To si ti načelnik, ja!« Zasmejali smo se vsi, ona pa je naredila šobico in se spravila na delo. Pa smo spoznali, da ima ona prav, kajti pozneje je bilo res mnogo lepše. Sto malih stvari je videla, ki smo jih mi prezrli. — —

»Devico Orleansko bomo igrale,« je rekla neki dan načelnica. Slavnost se bliža, fantje so proučili svoje telovadne vaje kaj dobro, me pa niti vlog nimamo razdeljenih. Katera se upa prevzeti Ivano in jo dobro znati tekom desetih dni?«

Dekleta so molčala. Načelnici se je jel temniti obraz. Pa je pristopila Hilda:

»Daj meni vlogo! Igrati hočem jaz.«

»Glej jo, glej,« so vzkliknila dekleta. Načelnica pa je pomislila nekoliko upirajoča svoj pogled v otrokov obraz.

»Dobro! Hilda, igrala boš Ivano.«

To je bila senzacija za vso vas. Primoževa Hilda, ta otrok misli igrati Ivano! Vsa dvorana se je napolnila in morda bi se ne bila napolnila, da ni bilo Hilde danes v igri. Dvignila se je prvič zavesa — fantje so odtelovadili. Dvignila se je drugič zavesa — zagledali smo jo na odru.

To da je Hilda! Ta obraz, tako globok in utopljen v vse stvarstvo, poln ljubke naravne pobožnosti, ki se je lepo ujemala s potezo odločnosti, ki ji je sijala iz modrih oči. Kot nebo sinja haljica, pastirska palica v roki in rože na trati okrog nje.

In ko je začela govoriti... Prav nič prisiljenosti, nič zavijanja glasu, lahen trepet vsled strahu, da je morda ne bi poslal kralj v rešitev domovine, odločni nastop v vlogi vojaka in liha, skrita bol radi nehvaležnosti pozneje ter udanost v smrt, vse to je bilo takrat v naši Hildi. Nič čudnega, da smo vstali na koncu igre raz sedežev in stopili pred oder s klicanjem, naj se prikaže še enkrat. Prikazala se je, in ko smo jo potem sprejeli med se, je rekla:

»Da bi bila jaz res Ivana in ne samo njena podoba!« — —

Čudil sem se, da se je tako izpremenila od listega dne. Opazoval sem jo včasih skrivaj, ko je sedela zunaj na vrtni trati. Ves obraz ji je bil nenavadno izpremenjen. Gledala je proti nebu in zdelo se mi je, da čuti Boga, ki je razprostrt s svojim duhom čez vse to lepo stvarstvo. Položila si je včasih prst na usta, kot da nečemu prisluškuje. Morda je pričakovala, da bo kot Ivana zaslišala glasove nad seboj. Včasih je natrgala rož, polno naročje jih je bilo in sličile so s svojo jasnostjo njenim očem. V kotu vrta je stala kapela, oblečena vsa v zeleni bršljan. Tja je polagala rože in nato se zopet ozirala proti modrini. Kaj bo s tem otrokom, sem si mislil. Saj se tako razlikuje od drugih, kot da je nekaj daljnega, komaj zastutelega leglo vanj.

Za temi lepimi solničnimi dnevi je zima objela vso pokrajino v svoje naročje. Na smrekovih vejah so zrastle kristalne sveče in odbijale svetlobo, ki je padala s snega v nje in v blestečem siju v nemo tišino. Pod smrekovim gozdom je tekla reka. Od obeh bregov se je že zajedal led v vodo, ki je bila med njim kakor slika v okvirju.

Nad vodo se je dvigal v zimski tišini snežen griček. Kaj rad sem se mudil na njem in gledal na reko. Vsako zimo prihajajo tja na led mali škralti v rdečih kapah. Da, pravi škralti so bili ti otroci iz naše vasi. To je drselo neprestano sto življenj na tem ledu ob obeh bregovih. Zdaj pa zdaj je bilo videti njih odsevdne slike, ko so se narisale v onem črnem vodnem pasu med ledenim okvirom in izginjale v globokem dnu. Zdelo se je, da imajo tudi otroci radi ta privid, kajti prav na tanki ledeni rob so prihajali in se ogledovali v vodi ter odbrzeli nato v urnih vijugah nazaj.

Med vsemi je kraljevala Hilda. V mrazu so ji bila lica prav tako rdeča kot njena kapica. Njeni tiri so prehitevali vse. Kot lastavica pod nebom je bila na tej sivkasti ledeni modrini. Cela črta otrok za njo, padali so in vstajali so — dosegel je ni nihče. Kako je ljubil ta otrok igro v prosti naravi!

»Naše telo je urno kot ptice pod nebom. Daj nam iger, pri katerih bomo skakali, vriskali in peli. Naše telo je gibko kot muzika. Brzi naprej in noče vezi.«

Tako mi je včasih govorila Hilda, ta otrok. Res, nisem je mogel navaditi na vaje, pri katerih je bilo treba šteti počasi in enakomerno. Vsa živa pa je bila v skrivalnicah, kolu, teku na trati, v drsanju.

Tudi tisti usodni dan sem stal na onem griču. Prišla je s svojim mlajšim bratcem.

»Hej ti, na rob mi pa ne hodi! Premajhen si in vodni mož te bo potegnil z ledu v globino,« mu je klicala, kadar je brat pridrsal preveč k vodi.

»Ne bojim se moža,« je zaklical brat, »glej...« in takrat sem zaslišal prestrašeno kričanje in videl bežati vso trumo razen Hilde proti domu. Brat pa je klečal na vseh štirih na odlomljeni ledeni plošči, ki se je vrtela v urnih krogih vedno bolj in bolj proti vrtincu na sredini. Z griča tekoč sem slišal njegovo obupno vpitje in videl Hildo, kako je stala vsa odrevenela na ledu, kot da se ne more ganiti. Naenkrat pa je pogledala proti nebu kot da moli molitev, prav kratko in hitro. »Stoj, stoj, odnese te!« sem zaklical nato ves prestrašen. Videl sem, kako se je njeno malo telesce zagnalo v črno tekočino, ki se je vrtela neslišno pred njo.

Dobra plavačica je bila. Vrtinec je bil močan in telo ji je plesalo v njem in vendar se je obdržala na površju. Odrivala je z eno roko ledene plošče, z drugo se rinila naprej. Voda je pljuskala v njo in ji ovijala obleko tesno okrog udov, a vendar je priplavala k smrtnonevarni ladjici, kjer ji je klečal brat, grabeč z nohti po gladki plošči, ki je bila kot da se umika izpod njega.

Zagrabila je led, vse telo ji je zakrila voda. Pod njo je plavala, roki ji nista izpustili ledu. Plošča pa je plavala počasi, počasi proti bregu.

Brat je že skočil na led, ko sem došel do reke. Njo sem vzel vso prezeblo v naročje in jo nesel domov. Ostala je v postelji in tretji dan potem je vedela vsa vas, da leži Hilda, naša mala Ivana d' Arc na odru, tem malem nrtvaškem, kjer je doigrala še enkrat svoje zadnje dejanje, ki ga je živela v poletju na odru, okrašenem z zelenjem.

Pogled na zvezdnato nebo.

Ivan Sušnik.

(Dalje.)

Med Marsom in Jupitrom zeva skoraj 550 milijonov km širok pas, v katerem še do konca l. 1800. niso vedeli za nobeno premičnico, dasi so zvezdoznanci tudi v tem pasu sigurno pričakovali odkritja nove premičnice.

To pričakovanje je izpolnil zvezdoznanec Piazzi v Palermu, ko je dne 1. jan. 1801 našel neznatno, le z daljnogledom vidno zvezdico, katero so imenovali »Ceres«. Tekom naslednjih šestih let so našli še tri slične zvezdice, s katerimi je bila vrzel med Marsom in Jupitrom za enkrat izpolnjena. Skoraj 40 let potem niso našli nobene premičnice, od l. 1845. so jih pa našli vsako leto po več; zlasti ko so pričeli proti koncu minulega veka fotografičnim potom pripravljati zvezdne karte, se je število novo najdenih premičnic hitro množilo in je narastlo sedaj že na okoli 1000. Vse te zvezdice so zelo majhne, prve štiri imajo 500—800 km v premeru, veliko je pa tako majhnih, da so le v močnih daljnogledih vidne in se ceni njihov premer na 40 km in še manj. Njih število mora biti zelo veliko, ker se jih najde leto za letom po 20—40 novih. Dosti teh drobcev je tako majhnih, da so tudi v močnih daljnogledih komaj vidni.

Male premičnice (planetoidi) tvorijo nekak prehod od malih notranjih do zunanjih velikih premičnic.

Prvi izmed zunanjih planetov in največji izmed vseh je Jupiter. Razdalja od solnca mu je 778 milijonov km. Za svoj obtek okrog solnca potrebuje malo manj kot 12 let. Njegov premer znaša 142.100 km. Iz Jupitra bi se dalo napraviti 1300 tako velikih krogel, kot je naša zemlja. Jupiter se suče zelo hitro okrog svoje osi; dočim naša zemlja potrebuje za eno rotacijo 24 ur, se Jupiter zavrti v 9 urah in 50 min. Zato pa je tudi zelo sploščen, kar se da že z majhnim daljnogledom dobro opaziti; premer njegove osi je za 10.000 km manjši od premera na ekvatorju. Na njegovem površju, zlasti na ekvatorijalnem pasu, se z daljnogledom opazijo razne proge in pege, ki se pa tudi zelo spreminjajo. Veliko pozornost je vzbudila velikanska »rdeča pega«, ki je nastala l. 1878. Je pa polagoma vedno bolj obledela in je sedaj komaj še vidna. Njena dolžina je znašala nad 40.000 km in njeno površje je bilo večje kot površje cele zemlje. Zvezdoznanci so mnenja, da Jupiter ni še docela ohlajen, da je njegovo površje še večinoma v razbeljenem stanju in da ga obdaja zelo gosta in debela plast ozračja. V tem je tudi razumljiva njegova neznatna gostota, ki znaša komaj četrtino gostosti naše zemlje (5,56 : 1,35).

Velikan ima 9 mesecev. Štiri večje je našel Galilei l. 1610., ko je s svojim nanovo iznašlim daljnogledom Jupitra opazoval. Drugi izmed njih ima približno velikost našega meseca, ostali trije so pa znatno večji, eden ima celo dvojno vsebino našega meseca. Radi velike privlačne sile Jupitrove je njihovo kroženje zelo hitro. Prvi mesec obide svojo pot v 1 dnevu in 18 urah, dasi je od svojega središča oddaljen bolj kot naš mesec, ki za svoj sideričen obtek rabi 27 in četrt dneva. Drugi trije rabijo za svoj obtek od 3 dni in 13 ur do 16 dni in 16 ur. Zanimivo je, da je s pomočjo teka in mrkov teh mesecev danski zvezdoznanec Olaf Römer (l. 1676.) določil brzino svetlobe.

Veliko presenečenje je povzročil l. 1892. v Kaliforniji najden peti zelo majhen in Jupitru najbližji mesec, ki je od njegovega površja le 110.000 km oddaljen in dovrši svoj obtek v 12 urah. Koncem l. 1900. so istotam našli še dva neznatna meseca, toda v znatni razdalji na 11 milijonov km in z obtekom 250 in 260 dni. In že v zadnjem desetletju so na fotografični plošči odkrili zadnja dva meseca, ki sta oddaljena od Jupitra za 25 in pol milijona in 27 in pol milijona km in rabita za svoj obtek 739 in 803 dni. O teh dveh mesecih, ki sta zelo majhna in celo z največjimi daljnogledi komaj vidna, se domneva, da prvotno nista krožila okrog Jupitra. Krožita pa oba okrog njega v nasprotni smeri kakor drugi meseci.

(Dalje.)

To in ono.

Telovadna in sportna poročila.

Priobčuje Ivo Kermavner.

Švicarska kat. telovadna zveza. Švicarska kat. tel. zveza priredi dne 24. maja t. l. v Bazlu tekmo posameznikov za prvenstvo v orodni telovadbi in lahki atletiki. Te tekme se udeležijo najboljši telovadci iz Švice, Alzacije ter deloma iz Nemčije. Program je sledeč: Ob 7 se prično tekme, ob 11 je sv. maša, ob 6 pop. razdelitev daril zmagovalcem, ob 8 je pa zabavni večer. Tekme se dele v dva dela, tako v orodno telovadbo in lahko atletiko. Deseterboj za prvenstvo orodne telovadbe obsega: Drog (obvezna in poljubna vaja), bradlja (obvezna in poljubna vaja), konj na šir z ročaji (obvezna in poljubna vaja), prosta vaja (poljubna), skok ob palici v višino (2.20 m), skok v višino (1.25 m) ter skok čez konja na vzdolž. Poleg navedene tekme priredijo več drugih tekem in javnih nastopov. Ena glavnih prireditev je šafetni dan, za katerega priglasi se zaključijo z 31. marcem. V letošnjem letu priredijo 25 tehničnih tečajev, in sicer 10 okrožnih, 5 za vrhunške telovadce, 10 pa za lahko atletiko. Z vso skrbnostjo se že pripravljajo za zvezni zlet, ki se vrši leta 1926.

Kat. tel. društvo »Fulgore« v Asti (sev. Italija) priredi ob priliki 20 letnega obstoja v času od 8. do 10. maja t. l. velik javen nastop združen s tekmami. Ta prireditev bo mednarodnega značaja, ker bo društvo vabilo razne inozemske organizacije. Program tekem je sledeč: 1. Inozemske organizacije (vrste) tekmujejo za se. Vrste morajo imeti najmanj 8 mož. 2. Tekma vrst za prvenstvo v orodni telovadbi. 3. Posebna tekma za prvenstvo vrst. 4. Tekma posameznikov za prvenstvo v orodni telovadbi in lahki atletiki. 5. Mednarodna tekma za prvenstvo posameznikov.

Medmestna tekma telovadcev Bazla in Mühlhausna se je vršila pred kratkim v neki dvorani v Mühlhausnu ob navzočnosti 1500 gledalcev. Telovadci so izvajali vaje na drogu, bradlji, konju in proste vaje. Vsako društvo je postavilo 6 svojih najboljših telovadcev, od katerih je bil eden za rezervo, tako da je tekmovalo na vsaki strani samo pet mož. Zmagali so telovadci iz Mühlhausna s 371,45 točkami, dočim so jih dosegli telovadci iz Bazla 369,55. Ponovna tekma se vrši jeseni v Bazlu.

Sport v Rusiji. Sport je v Rusiji do l. 1921. popolnoma spal. V zadnjem času so se pa tudi tam izboljšale razmere v tem oziru. Po vseh večjih mestih se vršijo razne sportne prireditve. Moskva ima precejšen stadion, v katerem je nastopilo meseca septembra lan. leta preko 2000 sportnikov v tekmah raznih panog lahke atletike. Tekme so trajale osem dni. Zelo priljubljen je nogomet. Z veliko

vnemo gojijo zimski sport, ki je tam pač doma.

Stadion za prihodnje olimpijske igre. Holanci so sklenili, da zgrade v Amsterdamu velik stadion za prihodnjo olimpijado, ki se vrši l. 1928. V stadionu bo prostora za 40.000 gledalcev. V bližini stadiona bodo zgradili precejšnje število hiš za tekmovalce, ki se udeležijo olimpijade.

Telovadna in sportna razstava v Berlinu. V drugi polovici meseca marca bodo priredili v Berlinu telovadno-sportno razstavo, ki bo imela sledeče oddelke: Znanstvo, telovadba, igre, vodni sport, gimnastika, alpinizem in potovanje, ribištvo, jahanje in voznje, kolesa, zrakoplovstvo, lov in streljanje, sport in moda, letovišča in zimovišča, sport in umetnost, sport in knjiga, sport v fotografiji in filmu, oprave za telovadnice in sportne dvorane, pisarne, sport in radio.

Prvenstvene tekme nemških telovadcev, ki se vrše meseca maja t. l., obsegajo sledeče oddelke: Kategorija A za moške, ki so rojeni l. 1906. in starejši; kategorija D za starejše, ki so rojeni l. 1887. in še prej, in kategorija E za ženske, ki so rojene l. 1908. in prej. Moški tekmujejo v deseteroboju orodne telovadbe, v četveroboju orodne telovadbe na drogu, bradlji, konju in krogih ter v troboju. Starejši pa tekmujejo v sedmeroboju orodne telovadbe, ženske v šesteroboju orodne telovadbe ter v troboju. Zanimiva je v proglasu za tekme omejitev udeležencev; k tekmam bo namreč pripuščenih samo 300 moških (mlajših), 75 starejših (nad 38 let) ter 150 ženskih. Pred glavno tekmo se vrše izborne tekme po okrožjih. Za glavno tekmo se morejo prijaviti samo oni, ki so dosegli pri okrožnih tekmah vsaj 75% vseh dosegljivih točk. Vsak tekmovalec in vsaka tekmovalka mora plačati 3 zlate marke prijavnine.

Plavača Arne Borg in Weissmüller, ki se nahajata sedaj v Ameriki, pridno tekmujeta med seboj. Eden se bolj odlikuje od drugega ter vedno potolčeta kak dosežanji svetovni rekord. Če bo šlo tako naprej bosta imela sama vse svetovne rekorde.

Rekord za rekordom v lahki atletiki. Znanca Finca Nurmi in Ritola dosežata dan za dnem nove svetovne rekorde v teku na srednje proge. Ta dva odlična rojaka, ki se nahajata sedaj v Ameriki, neprestano tekmujeta med seboj. Komaj potolčeta en rekord, že sledi drugi, tako da jima moremo komaj slediti. Vendar je Nurmi hujši od Ritole. Kajti Nurmi nima miru, da bi obveljali rekordi, doseženi od rojaka Ritole. Večina rekordov, ki jih je dosegel Ritola, je Nurmi resnično tudi potolkel.

Američan Osborne, znani zmagovalac v deseteroboju na pariški olimpijadi, je dosegel nov svetoven rekord v skoku v višino. Na tekmi, ki se je vršila nedavno v Chicagu,

je skočil 198,5 centimetrov ter potolkel dose-danji rekord 196,2 cm, ki ga je imel Dick Landon. — Še 1½ cm pa bosta dva metra. — To so mere, ki se zde človeku skoraj neverjetne. Da, Osborne je le Osborne.

Drobtine in še kaj.

Zbira dr. Vinko Šarabon.

Sem in tja. V Ameriki je alkohol prepo-vedan. Največ ga pa popijejo ravno poslanci, vratar jim ga prodaja. Zadnjič se je pa zmotil in ga je ponudil najbolj zagrizenemu nasprotniku alkohola. Seveda so ga takoj zaprli, že zaradi besedi.

Znani tečajni raziskovalec Amundsen je prišel v Italijo, kjer mu gradijo dva aeroplana za polet preko severnega tečaja. Hotel je iti že lani, pa je padla vsa stvar v vodo; sicer bi bil pa najbrž on padel, ker aeroplani niso bili tako na višku kakor so letos. Spremljal ga bo menda italijanski letavec Locatelli. Denar bodo dali Amerikanci.

Drugo mednarodno razstavo knjig bodo otvorili 25. aprila v Firenzi v Italiji in bo odprta do konca junija. Tudi slovenske knjige bodo tam. Razstavljene bodo celo knjige iz Afganistana in iz srednjeameriških republik.

Čudnega človeka preiskujejo sedaj trije francoski zdravniki. Je še mlad, 23 let ima. Lahko spije naenkrat štiri litre vode in jih spet izbrizga kakor vodomet, in sicer naenkrat ali v presledkih, kakor hoče. Pregledali so mu želodec ki je čisto navaden, a se zamore izredno raztegniti, in sicer bolj na širjavo kakor na daljavo. Brizgne na ta način, da potegne skupaj trebušne mišice in prečno mrežo. Ta živi vodomet deluje dva metra visoko.

Igravci v ameriških kinih zaslužijo bajne svote. Največ igravec Chaplin in igravka Pickford, vsak po 200.000 angleških funtov na leto. Če računimo funt po 300 dinarjev, je to 60 milijonov dinarjev na leto oziroma 5 milijonov dinarjev na mesec. Pola Negri in Gloria Swanson zaslužita na teden po 2000 funtov ali 600.000 dinarjev, sestri Talmadge po 300.000 dinarjev; isto svoto zasluži Tom Mijs, znani predrzni jezdec. Drugi se morajo zadovoljiti z manjšimi tedenskimi svotami, od 120.000 dinarjev naprej. Marija Ninter je leta 1919 sklenila z neko družbo pogodbo za 20 glavnih vlog za ceno 78 milijonov dinarjev; od aprila 1920 do januarja 1923 so ji izplačali 42 milijonov dinarjev.

Neverjetno izvežban plavač je Argentinec Peter San Piate. Plaval je po reki Paraná neprestano 35 ur in je preplaval 180 kilometrov. Tudi če je plaval po reki navzdol, je to nekaj posebno izrednega.

Na Novi Gvineji (severno od Avstralije) so ujeli podgano, ki je merila pol metra, rep pa še posebej 45 cm, skupaj torej skoraj en meter. To nas spominja na ptico Moa na otoku Madagaskar, ki je izumrla pred 150

leti. Samice so valile do 8 kg težka jajca, po 20 skupaj, torej 160 kg. Bila je pa ta ptica nekaj velikansk noj, do šest metrov visok. Jajca so bila dolga 30 cm, visoka 20 cm, vsebine so imela pa za 150 do 185 kokošjih jajec.

S solncem bomo tekmovali. Če bi se mi malo manj prepirali in bi ne mislili zmeraj le na vsakdanje stvari, bi bili pravzaprav sami nase lahko zelo ponosni. Kajti iznajdbe in odkritja zadnjih let so res že take, da bi nas bilo že kmalu strah. Eno stvar si danes oglejmo: hitrost. Ko so odkrili lani velikobritansko razstavo v Londonu, je prišel električni pozdravni brzovoj angleškega kralja v eni minuti okolinokoli sveta; in to po žici, ne brezžično. Po teoriji pa napravi električna iskra 400.000 km na sekundo, desetkrat toliko, kolikor je obod naše zemlje. S tem, da uklenemo iskro, premagujemo razdaljo. To je en način. Drugi način boja proti razdalji je pa ta, da skušamo dati svojemu telesu, oziroma aparatu, ki ga nosi, kolikor mogoče veliko hitrost. Prostor in čas nam postajata pokorna, hitrost je od dne do dne večja. Najboljše sredstvo v tem boju je danes aeroplan.

Pred 21 leti smo praznovali njegovo rojstvo, par sekund se je držal v zraku in par metrov visoko se je dvignil. Danes smo pa prekosili že vse, tudi goloba in lastavico, in sedaj gremo za višjim ciljem, prekositi hočemo hitrost zemlje same. Smo že čisto blizu. Nato hočemo leteti hitreje, kakor gre naš glas; slednjič pa hočemo doseči hitrost, ki nas bo nesla ven iz območja naše zemlje.

Poglejmo najprvo, kako se je razvijala hitrost aeroplana in če nas ta razvoj opraviči do izrečenih drznih sanj. Na uro je dosegel aeroplan tole hitrost:

Leta 1905:	41 km	Leta 1913:	203 km
„ 1907:	52 „	„ 1920:	308 „
„ 1908:	58 „	„ 1921:	330 „
„ 1909:	76 „	„ 1922:	358 „
„ 1910:	109 „	„ 1923:	429 „
„ 1911:	133 „	„ 1924:	448 „
„ 1912:	170 „		

V dvajsetih letih se je hitrost torej več kot podeseterila! Kaj se to pravi, 448 km na uro? Iz Ljubljane do Trsta je po zračni črti 73 km, do Zagreba pa 110. V eni uri pridem torej že dvakrat v Zagreb in nazaj, v Trst in nazaj v Ljubljano pa trikrat. Zemlja se zavrti okoli sebe v 24 urah. Kako hiter bi moral biti aeroplan, da bi letel tako hitro, kakor se vrtil zemlja? Najširša je zemlja ob ekvatorju, 40.000 km; pri nas se je širina že zožila in znaša samo še okoli 29.000 km. To pot napravi zemlja v 24 urah; če vzameva namesto okrogle številke 29.000 raje 28.800 kilometrov, pride na uro ravno 1200 km. Na uro se zavrti torej zemlja pri nas 1200 km naprej. Dajva aeroplanu isto hitrost — in to bo kmalu mogoče —, tedaj bo letel naprej in naprej in bo imel zmeraj isto uro; zmeraj bo zjutraj ali opoldan ali zvečer. In če bi hitrost še zvišala, bi na poti proti zahodu vi-

dela solnce, ki vzhaja na zahodu in zahaja na vzhodu! Le glavo v roke in misli, pa boš videl, da je res tako. In bolj ko gremo proti severu, manjša hitrost nam je potrebna, da dosežemo isti učinek. Uresničile se bodo svetopisemske besede: »Solnce je obstalo.« Kako prijetno bo tedaj! Če bomo hoteli imeti solnne kopeli, bomo ves dan lahko na solncu; če ne bomo marali videti ljudi, bomo kar naprej lahko imeli noč.

Ali je hitrost 1000 do 1200 km na uro mogoča? Seveda je. Posebno še, če gremo više gor, kjer nas zrak tako ne ovira. Sicer težje dihamo, pa si pomagamo z zgoščenim zrakom, ki ga dihamo v zaprtem prostoru.

Zvok napravi na sekundo 330 metrov, aeroplan pride danes že na 125 metrov. Ni več daleč čas, ko bomo leteli hitreje kakor naš glas.

In ko bo dosegel aeroplan 6000 m na sekundo, tedaj bo lahko zapustil našo zemljo in jo bo obkrožal, brez motorja. Če nam kdo ne bo všeč, ga bomo dejali na tak aeroplan in ga bomo spustili ven v vesoljstvo, pa naj sam gleda, kako bo prišel nazaj.

Nove knjige.

Poroča urednik.

Leopold Turšič: **Izgubljeni raj.** Dramatična bajka s petjem v treh dejanjih. Prodajalna K. T. D. Cena 10 Din (po pošti 50 p več). — Ta knjižica znanega pesnika in pisatelja Turšiča nam v kratkih potezah predločuje pred vsem tisto staro resnico, da je »najrevnejši kmet v svoji koči srečnejši kakor kralj na svojem prestolu, samo če je zadovoljen« (40). Igra je lahka in vprizorljiva na vseh odrih. Zato jo toplo priporočamo.

Jožef Volc: **Roka božja.** Igrokaz v petih dejanjih. Prodajalna K. T. D. Cena 10 Din (po pošti 50 p več). — Po nemškem delu (A. Gross: Gottes Führung) razširjena igra z jasnim povdarkom, da je prevzetno povzdigovanje nad od Boga določeni stan v nesrečo in pogubo, je bila po naših odrih zadnje čase precej igrana. Je učinkovito delo in lahko vprizorljivo. Tisti, ki te igre še ne poznajo, naj sežejo po njej. Ugajala jim bo.

Iz kraja v kraj.

Sv. Peter pod Sv. Gorami.

Dne 8. decembra 1924 smo ustanovili pri nas orlovski odsek. V njem je dosedaj včlanjenih 17 rednih članov. Vsak četrtek imamo fantovski večer, ki ga točno posečajo vsi člani. Povprečna udeležba pri fantovskih večerih je okrog 20 fantov. Pridejo namreč tudi nečlani. Na mesec se vrši v odseku po 6 do 8 predavanj. Do sedaj smo imeli predavanja sledeče vsebine: »Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev«, »Vražje«, »Preganja-nja prvih kristjanov«, »Kmečki punt za staro pravdo«, »Zgodovina Št. Peterske župnije«. Predaval je br. predsednik Lojze Zorenč. Brat Ivan Gubina, tajnik, pa je predaval o socializmu. K fantovskim večerom pridejo fantje, ki so oddaljeni po eno uro hoda. Na Svečnico je odsek pristopil skupno k sv. obhajilu. Orlovska misel v Št. Petru je torej zasejana, Vsemogočni pa daj, da uspeva in se širi. Bog živi! — Lojze Zorenč, predsednik.

Središče ob Dravi.

Na skrajnem vzhodu Prekije leži trg Središče. Dasi obdan od močnih in številnih nasprotnikov, se naš odsek že 14. leto dobro drži in vztrajno giblje, zavedajoč se težke naloge, ki jo ima vršiti kot mladinska, kulturno-društvena organizacija. Dokaz temu so naši društveni prostori v »Društvenem domu«, ki so v zimski »sezoni« skoraj vsak večer odprti in zasedeni od članov. Trikrat na teden imajo člani obvezno telovadbo, enkrat fantovski večer, kjer se zlasti zadnji

čas pridno pripravljajo na prosvetne tekme, ostali večeri pa se porazdele za različne seje, kakor: odborovne, vaditeljskega zbora, srenjske, dramatične, društvene itd. Vse navedene edinice vzdržujejo in vodijo namreč člani odseka. V tekoči zimski sezoni je priredil odsek s sodelovanjem orliškega krožka za obojni naraščaj Miklavžev večer, kjer je svoje male po Miklavžu primerno obdaril, za člane in članice pa Silvestrov večer z deklamacijami, petjem, predavanjem in prosto zabavo. Člani sodelujejo tudi pri dramatičnih prireditvah tukajšnjega »Ljudskega odra«. — V verskem oziru so člani zadostili svoji orlovski dolžnosti s tem, da so na praznik Brezmadežnega spočetja polnoštevilno prejeli skupno sv. obhajilo. Ganljiv je bil prizor, ko je okoli 60 članov orlovske družine (člani, članice, naraščaj) pristopilo skupno k mizi Gospodovi.

Začeli smo z bližnjimi in podrobnimi pripravami za tretjo tel. akademijo ki jo skupno z orliškim krožkom priredimo meseca marca. Omenim naj, da je na sporedu govor predsednika, petje telovadcev, deklamacija ter 15 telovadnih točk. Od teh odpade na člane 9 točk, in sicer: proste, skupinske, boks, simbolične in orodne vaje. Tudi na III. slovanski orlovski tabor v Ljubljani se pripravljamo. Telovadec hočemo postaviti več kot imamo predpisanih. Le žal, da nam najboljši orodni telovadci odidejo k vojakom ter bomo zato težko tekmovali v vseh nameranih oddekih.

Za šalo in zares.

Uganke naših Orlov.

Urednik: Peter Bulkovič-Domen,
Zgonik, p. Prosek (Italija).

1. Orlovska družina.

(Fr. Bohanec, Maribor.)

Janez, Marička, Marko, Martin, Pavla, Slavka,
Zdravko.

Razvrsti posamezne člane te družine po nekem določenem redu in vzemi nato od vsakega imena po dve zaporedni črki. Na ta način boš izvedel ime osebe, ki ima za III. slovanski orlovski tabor v Ljubljani zelo važno nalogo.

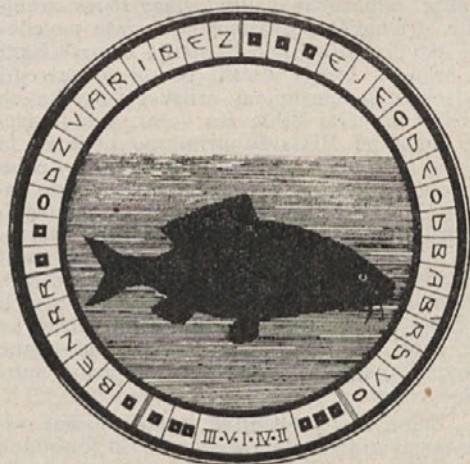
2. Kaj je to?

(Tone, Sv. Jurij.)

Dolg bičevnik je metra dva do tri,
na njem še daljši bič visi;
pastir pa leno ž njim poseda
in na živali mirno gleda.
A te so drzne ti tako,
da kar po biču segajo.
Povej mi, bratec, kdo je ta,
ki pasti črede prav ne zna?

3. Skrivalica »Ribac«.

(Stric Jože, Bloke.)

4. Posetnica.

(F. Modrinjak, Maribor.)

Anica Ljudetič

Kaj je ta gospodična po pokliu?

Rešitev ugank je poslati v zaprtem pismu do 5. aprila na uredništvo »Mladost«, Ljubljana, Ljudski dom. Dva izžrebana rešila vseh ugank dobita po en izvod knjige »Orlovstvo«.

REŠITEV UGANK V II. ŠTEVILKI.

1. Računska naloga.

Sinovi so si izposodili nekje 1 cekin, da so jih imeli 18. Potem so lahko delili: prvi je dobil 9 cekinov, drugi 6, tretji 2. Izposojeni cekin so nato vrnili. (Uganika je šaljivka.)

2. Dopolnilna uganika.

Lepa beseda lepo mesto najde.

3. Besedna uganika.

Nravnost, treznost, Prerod.

4. Posetnica.

Jugoslavija.

5. Rimski denar.

Sila ni nikdar mila.

Vse uganke so prav rešili: Z. Staagl, S. Mihelič, F. Bohanec, J. Milič, P. Gaspari, S. Strukelj, S. Jeglič, R. Vahčič, J. Sem, A. Jakopič, F. Horvat, E. Kmecl, F. Modrinjak, V. Pivec, V. Snoj, I. Štrancar, M. Radoš, F. Šuštar, J. Šinkovec, A. Kodrič, M. Štok, B. in R. Hrovatin, J. Kessler, I. Antončič, Z. Kotnik, K. Korban, L. Kotnik, I. Bulovec, J. Prešeren, J. Megušar, F. Prešeren, I. Fink, J. Vode, A. Horvath, M. Modic, Š. Zver, L. Koman, M. Gorše, F. Lasbaher, D. Tkavc, A. Oven, T. Ulaga, L. Vider, A. Zober, F. Hitij, L. Marinšek, I. Potočnik, J. Ojsterc, P. Perkavec, A. Zgonc, Orli v Frakolovem in Š. Šolar.

Izžrebana sta bila: Franc Modrinjak, Maribor in Leopold Koman, Dravlje.

Vsebina 3. štev. Prosveti in omiki: Dr. G. Rožman: Za praznik sv. Jožefa.

— Dr. K. C.: Dosedanji slovanski orlovski tabori. — Dr. Iv. Pregelj: Lilija mogota. III. Zdravje bolnikov. — Škender: Getzemani. Pesem. — Orlovska razstava. — † Janez Okorn. — Br. Nardžič: To vam v eksemplu povem. — Otokar J.: Kaj pravi današnja veda o temperamentih? — Magajna B.: Hilda. Črtica. — Iv. Sušnik: Pogled na zvezdno nebo. (Dalje.) — To in ono: Telovadna in sportna poročila. — Drobtine in še kaj. — Nove knjige. — Iz kraja v kraj: Sv. Peter pod Sv. Gorami. — Središče ob Dravi. — Za šalo in zares: Uganke naših Orlov.

Urednik: Jože Jagodić.

Pletilni stroji

Veliko kupcev obžaluje neprevidni nakup pletilnih strojev od nezanesljivih oseb ali tveganj. Ako hočete imeti res zanesljiv in najmodernejši stroj, in če treba tudi pouk, se obrnite na samozastopstvo

Fran Kos v LJUBLJANI, Židovska ulica 5 ki nudi le prvovrstne pletilne stroje obče priznanih najboljših in najstarejših tovarn, z jamstvom za stroj in vsakršno popravilo po najnižjih tovarniških cenah.

Lične ilustracije in jasni klišeji

dajo reklamni šele pravo lice!

Jugoslovanska tiskarna
Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6

Klišarna - Litografija - Kameno-
in offset-tisk - Rotacija - Stereotipija - Knjigo- in umetniški tisk

TEODOR KORN

Ljubljana, Poljanska cesta 8

se priporoča cenjenemu občinstvu za izvrševanje vsakovrstnih

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del ter za pokrivanje streh.

Vsa stavbna in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračuni brezplačno in poštnine prosto. Popravila točno in po najnižji ceni.

Podružnica v TRSTU, Via Miramare 65, ki jo vodi poslovodja g. Franjo Jenko.

Naša domača Kolinska cikorija

je izborna in izdatna.

Zelo priporočamo!

Salda-konti, štrance, blagajniške knjige, = amerik. žurnale = odjemalne knjižice

itd. — nudi p. n. trgovinam po izredno ugodnih cenah

knjigoveznica K. T. D.
v Ljubljani, Kopit. 6/II.

Slavno podjetje IVAN OGRIN LJUBLJANA, Gruberjevo nabrežje št. 8

(telefon 426)

se priporoča za vsa stavbna dela ter nudi po zelo nizkih cenah vseh vrst

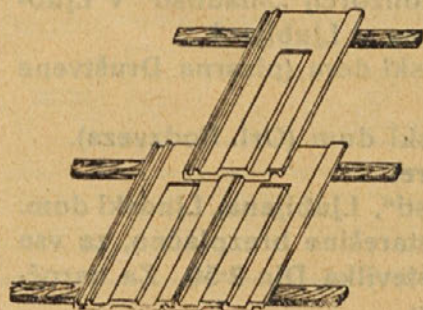
..... **opeko**

(strešno, zarezano in navadno opeko, bobrovec, žlebnike, opeko za tlak) in cementne cevi.

Lastna opekarna na Črnučah.

Zaloga tudi v Ljubljani.

Najcenejše strešno kritje!

Združene opekarne d. d.
v Ljubljani, Miklošičeva c. 13
(prej Vidic-Knez, tovarne na Viču in Brdu)

nudijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljše, preizkušene modele strešnikov z eno ali dvema zareza, kakor tudi bobrovcev (biber) in

== **zidno opeko** ==

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba.

Orel, naročaj vse društvene in odsekovne potrebščine pri lastni zadrugi! Ne podpiraj nasprotnikov! Zato kupuj le pri Društveni nabavni zadrugi! Svoji k svojim!

Pravo Schichtovo milo z znamko „Jelen“

Je že 60 let znano kot najboljše in najizdatnejše od vseh vrst pralnega mila. —

Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko:

„Jelen“

Zahtevajte cenik! Zahtevajte cenik!

Društvena nabavna zadruga

v Ljubljani (Ljudski dom)

ima v zalogi:

**vse potrebščine za kroj,
telovadne obleke, telov. čevlje,
poslovne tiskovine in
knjižice za odseke.**

Tiskovine za ČEBELICO. Zaloga knjig „Orlovske knjižnice“. — Zaloga vseh potrebščin za šminkanje igralcev.

Sprejema vloge v **Centralno Čebelico** in jih obrestuje po 6%.

Kupujte pri lastnem podjetju!

MLADOST

glasilo Orlovske Podzveze v Ljubljani, izhaja 17. v mesecu. — Urejuje Jože Jagodic, Ljubljana. — List izdaja konzorcij „Mladosti“ v Ljubljani. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Upravništvo je v Ljubljani, Ljudski dom (pisarna Društvene nabavne zadruge).

Uredništvo je v Ljubljani, Ljudski dom (Orl. Podzveza).

Odgovorni urednik: Franc Zabret.

Naroča se: Upravništvo „Mladosti“, Ljubljana, Ljudski dom.

Naročnina: Za redne člane in starešine brezplačno, za vse druge Din 30.— letno; posamezna številka Din 2.50. Za naročnike izven Jugoslavije po dogovoru.